

Mink *Neovison vison*

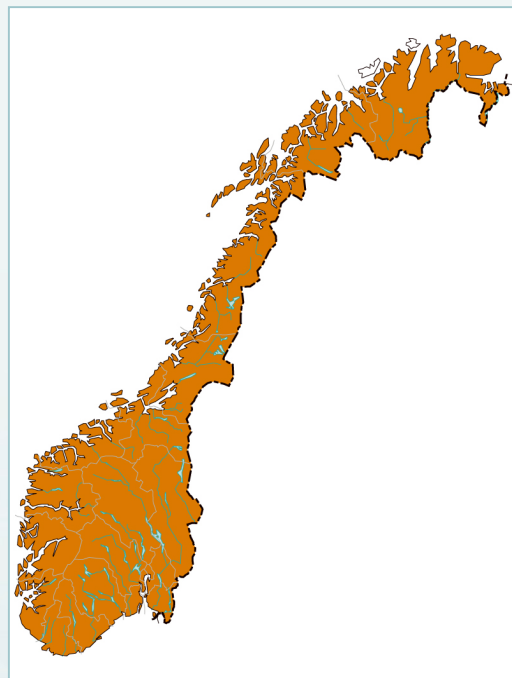
Fremmed art

Mink (også kalt villmink og amerikansk mink) er et mårdyr som opprinnelig kommer fra Nord-Amerika, og er i dag er utbredt over det meste av det norske fastlandet. Arten er vesentlig knyttet til våtmarksområder, og bl.a. fugler med reir på bakken kan bli hardt beskattet i områder med mye mink.

Status

Risikovurdering 2012: Svært høy risiko (SE)

Minken er utbredt over hele Norge, bare med unntak av enkelte øyområder. På grunn av kartets målestokk vil detaljer om dette ikke gå frem.

Kjennetegn

Mink varierer mye i størrelse og utseende; nylig rømt mink er generelt større enn dyr som har levd i naturen i flere generasjoner. Kroppslengden er fra 30–47 cm med hale på 13–23 cm. Hunner er gjennomgående mindre enn hanner. Gjennomsnittsvekt av 30 hanner fra Oppdal kommune var 1094 gram (820–1425). Tre hunner veide fra 440–695 gram. De mange underartene brukt som livdyr, og fargevarianter framelsket gjennom oppdrett, gir varierende pelsfarge – fra helt svart til hvit. Etter noen generasjoner tar standardfargen hos villtypen mer og mer over. Pelsfargen hos norsk villmink er vanligvis mørk sjokolad brun til svart. Bunnula er tykk, men skjules godt av de glinsende, brunsvarte dekkhårene, som er spesielt mørke (til dels helt svarte) om vinteren. Mink har nesten alltid hvit hakeflekk; eldre dyr kan ha mange hvite hår og flekker, spesielt på undersiden av kroppen. Hvite pelshår er vanligvis resultat av hår som vokser ut av skadet hudvev, som har oppstått under slåssing. Hvite flekker i nakken hos hunnmink er oftest resultat av at hannminken, under den timelange paringsakten, biter tispas i nakken.

Utbredelse

Minkens naturlige utbredelsesområde dekker det meste av Nord-Amerika, hvor i alt 15 underarter av *N. vison* er beskrevet. Amerikansk mink er spredt til flere land i Europa; foruten Norge blant annet Sverige, Danmark, Finland, Island, Storbritannia, Tyskland og Spania. Disse bestandene er alle resultater av rømninger fra minkfarmer. Minken finnes over hele det norske fastlandet, og bare enkelte lokaliteter knyttet til øyer og øygrupper ytterst langs kysten, bl.a. Utsira, Frøylene og Værøy/Røst, er minkfrie. Det er noe usikkert hvor lange strekninger med åpent vann minken klarer å krysse, men generelt synes en

avstand på minst 5 km å være tilstrekkelig for å holde den borte.

Biologi

Mink har sterk tilknytning til vann, og finnes ved de fleste typer våtmarksområder. Bunnforhold som gir gode muligheter for vannplanter, virvelløse dyr og fisk, gir spesielt gode minkhabitat. De beste leveområdene er skjærgård med forholdsvis flate eller småkuperte øyer med rik vegetasjon slik en finner på ytre strøk av Vestlandet fra Sogn og sørover. I Europa er det, i tillegg til Storbritannia, først og fremst de nordiske landene som har minkbestander knyttet til typiske, marine områder.

Mink er et opportunistisk rovpattedyr og næringsvalget varierer med årstid og geografisk område. Det meste av næringen tas i vann eller vannpåvirkede områder, men dyrene kan også søke føde på land. Langs kysten finner mink mat i tidevannssonen, mens tilstøtende områder på land overveiende benyttes til skjul og forflytninger. I Norge tar mink en god del fugl og egg i hekkeperioden, særlig kolonihekkende

Minken lever både langs kysten og elver og bekker i innlandet. Når det er sporsnø er det lett å se hvilke leveområder den foretrekker. Foto: Per Jordhøy

sjøfugler som måker, teist og ærfugl. Undersøkelser i Sverige har vist at innsjøer med mye kreps, og elver omgitt av våtmarker med store bestander av små pattedyr er gode leveområder om sommeren. Om vinteren oppsøkes helst områder med åpent vann. I smågnagerår kan mink gå over til å spise så å si bare mus.

I områder med kaniner, bisamrotter eller andre gravende arter foretrekker mink å benytte ferdig utgravde ganger. Undersøkelser i Sverige har vist at minken der ofte benytter naturlig utformede hiplasser; under trerøtter og i steinrøyser i nærheten av vann og i områder med trær, busker, vindfall o.l. Hiene benyttes både som yngleplass og skjul. Når mink lager hi selv må forholdene ligge til rette ved at det er lett å grave slik som i elvekanter med fin jord og torv. Hiet har typisk mange inn- og utganger; gangene er vel 10 cm i diameter og kan være flere meter lange. Ynglekammeret ligger i enden av en gang og er tørt og varmt og foret med tørt gress, fjær m.m.

Mink har utviklet et promiskuøst forplantningsmønster og i paringstiden forlater hannene sine territorier og drar ut på vandringer på leting etter hunner. De forsøker ikke å «monopolisere» de hunnene de treffer, men drar videre for å finne nye så snart paringen er over. Nyfødte minkvalper veier 8–10 gram. Ungene begynner nå å ta til seg fast føde, og etter ca. fem–seks uker er de fullt ut avvent og fysiologisk ferdigutviklet. Ungene oppnår 40 % av den voksne kroppsvekt og 60 % av kroppslengden 7 uker gamle. Midt i august er tannfelling avsluttet. Allerede fra juni–juli streifer kullet omkring sammen med mora og utvider stadig sitt aktivitetsområde. Utover høsten skiller ungene lag og begynner å jakte på egen hånd.

I Norge finnes ingen arter som spesielt jakter på mink, men i utgangspunktet er alle større rovpattedyr, samt rovfugl potensielle fiender. Det er også kjent at hund og katt har drept mink. Rester etter mink i torsk- og gjeddemager viser at et og annet individ kan bli fiskemat. Det ble tidlig klart at mink var utsatt for miljøgifter som PCB og DDT i og med at den representerer toppen av en næringskjede som bygger på vannlevende organismer. En skandinavisk undersøkelse viste at dyrene hadde PCB-verdier som ville redusere reproduksjonssuksessen med 50 %.

Minkens atferd styres spesielt av tilgang på næring og reprodutiv fase. De fleste hannminkene er nattaktive året igjennom og aktivitetsnivået øker jo lengre og kjøligere nettene er. Mink er generelt lite sosiale dyr. Hannene og hunnene holder sammen bare en kort periode i forbindelse med paringen. Minkens levemåte langs vassdrag og sjøstrender medfører at aktivitetsområdene får en langstrakt form (fra 1–6 km). Dyrene utnytter de enkelte delene av aktivitetsområdet i ulik grad. Områdene kan inneholde ett eller flere kjerneområder hvor dyrene oppholder seg mesteparten av døgnet. Slike områder har gjerne konsentrasjoner av passende byttedyr. De nærmeste omgivelsene rundt hiene blir gjerne utnyttet mer enn de øvrige deler av området, særlig av hunddyr. Den delen av aktivitetsområdet som forsvares overfor inntrengere (territoriet) omfatter hos mink som regel hele aktivitetsområdet. Minkens analkjertler brukes til å avsette lukstoffer som markering av territoriegrenser og avskrekke konkurrerende individer. Dyrene markerer også med urin langs stier og områder som benyttes hyppig, samt på steder hvor de henter mat. Ekskrementer synes ikke å benyttes i tilsvarende grad. Lyder benyttes når dyrene møter artsfrender eller andre rovpattedyr. Dette kan være alt fra skjærende skrik og hvin og freselyder hvis de føler seg truet, til lavmelte klukkelyder når de parer seg. Ungene skriker og piper hvis de separeres fra mora.

Bestandsstatus

Spredningen av mink i Norge har vist stor grad av parallelitet med utviklingen i farmminknæringen. Fram til 1950 var mink hovedsakelig utbredt i mer eller mindre isolerte bestander i områder det var eller hadde vært minkfarmer. I løpet av 1950- og 60-tallet koloniserte imidlertid arten mesteparten av landet. Fra 1970 og fram til i dag har utbredelsen av mink endret seg svært lite. I jaktsesongene 2001/2002 og 2002/2003 ble det skutt og fanget henholdsvis 6258 og 6729 mink i Norge. Mye tyder på at minkbestanden har gått tilbake enkelte steder, kanskje som en følge av at oter igjen har blitt mer vanlig.

Referanser

- Aliiev, F. & Sanderson, G.C. 1970. The American Mink, *Mustela vison* (Schreber, 1777), in the USSR. - Säugetierkundliche Mitteilungen 18: 122-127.
- Banfield, A.W.F. 1974. The Mammals of Canada. - University of Toronto Press, Toronto, Ontario 438 s.
- Bevanger, K. 2005. Nye dyrearter i norsk natur. - Landbruksforlaget, Oslo.
- Bevanger, K. & Henriksen, G. 1995. The distributional history and present status of American mink (*Mustela vison*) in Norway. - Annales Zoologici Fennici 32: 11-14.
- Bevanger, K. & Ree, V. 1994. Fugler og pattedyr. - S. 74-120 i Tømmerås, B.Å. (red.). Introduksjoner av fremmede organismer til Norge. - NINA Utredning 62.
- Bevanger, K. & Ålbu, Ø. 1986. Mink *Mustela vison* i Norge. - Økoforsk Utredning 6. 73 s.
- Bevanger, K. & Ålbu, Ø. 1986. Decrease in a Norwegian feral mink population - a response to acid precipitation? - Biological Conservation 38: 75-78.
- Bevanger, K. & Ålbu, Ø. 1987. Konkurransen mellom mink og oter? - Fauna 40: 20-22.
- Birks, J.D.S. 1981. Home range and territorial behaviour of the feral mink (*Mustela vison* Schreber) in Devon. - Ph.D. Thesis, University of Exeter.
- Birks, J.D.S. & Linn, I.J. 1982. Studies of home range of the feral mink, *Mustela vison*. - Symposium of the Zoological Society of London 49: 231-257.
- Bonesi, L., Chanin, P. & Macdonald, D.W. 2004. Competition between Eurasian otter *Lutra lutra* and American mink *Mustela vison* probed by niche shift. - Oikos 106: 19-26.
- Bonesi, L., Dunstone, N. & O'Connell, M. 2000. Winter selection of habitats within intertidal foraging areas by mink (*Mustela vison*). - Journal of Zoology 250: 419-424.
- Dunstone, N. 1993. The mink. - T. & A.D. Poyser, London. 232 s.
- Erlinge, S. 1972. Interspecific relations between otter *Lutra lutra* and mink *Mustela vison* in Sweden. - Oikos 23 (3): 327-335.
- Ferreras, P. & MacDonald D.W. 1999. The impact of American mink *Mustela vison* on water birds in the upper Thams. - Journal of Applied Ecology 36 (5): 701-708.
- Gerell, R. 1967. Dispersal and acclimatization of the mink (*Mustela vison* Schreb.) in Sweden. - Viltrevy 5: 1-38.
- Gerell, R. 1975. Minkens anpassning i Sverige. - Statens Naturvårdsverk PM 636: 1-75.
- Hagen, Y. 1966. Villmink og Ilder. - Vilt og Viltstell 1 (3. utg.): 1-52.
- Hall, E.R. 1982. The mammals of North America. II. - Wiley, New York.
- Hantho, O. 1946. Villminkens herjinger. - Norges Jeger- og Fiskerforbunds Tidsskrift 75: 35-36.
- Hatler, D.F. 1976. The coastal mink on Vancouver Island, British Columbia. - Ph.D. Thesis, University of British Columbia, Vancouver, Canada. 360 s.
- Jensen, S., Kihlström, J.E., Olsson, M., Lundberg, C. Orberg, J. 1977. The effects of PCB and DDT on mink (*Mustela vison*) during the reproductive season. - Ambio 6: 239.
- Johnson, C.B. 1985. Use of coastal habitat by mink on Prince of Wales Island, Alaska. - M.S. Thesis, University of Alaska, Fairbanks. 179 s.
- Kauhala, K. 1996. Distributional history of the American mink (*Mustela vison*) in Finland with special reference to the trends in otter (*Lutra lutra*) populations. - Annales Zoologici Fennici 33: 283-291.
- Kauhala, K. 1996. Introduced carnivores in Europe with special reference to central and northern Europe. - Wildlife Biology 2: 197-204.
- Linn, I.J. & Birks, J.D.S. 1981. Observations on the home ranges of feral American mink (*Mustela vison*) in Devon, England, as revealed by radiotracking. S. 1088-1102 i: J.A. Chapman & D. Pursley (red.): Worldwide Furbearer Conference Proceedings. - R.R. Donnelley & Sons Co., Falls Church, Virginia.
- MacDonald, D. (red.). 2001. The new encyclopaedia of mammals. - Oxford University Press, Oxford. 930 s.
- Nordström M., Högmänder J., Nummelin J., Laine J., Laanetu N. & Korpimäki E. 2003. Effects of feral mink removal on seabirds, waders and passerines on small islands in the Baltic Sea. - Biological Conservation 109: 359-368.
- Pedersen, J.A. 1964. Villminken i Norge. - Naturen 88: 515-526.
- Ruiz-Olmo, J., Palazon, S., Bueno, F., Bravo, C., Munilla, I. & Romero, R. 1997. Distribution, status and colonization of the American mink *Mustela vison* in Spain. - Journal of Wildlife Research 2: 30-36.
- Searing, G.F. 1979. Distribution, abundance and habitat associations of beavers, muskrats, mink and river otters in the AOSERP study area, northeastern Alaska. - Alberta Oil Sands Environmental Research Program Report 73: 1-119.
- Skirnisson, K. & Petersen, Æ. 1980. Minkur. S. 80-94 i: Einarsson, Å. (red.). Villt Spendr. Rit Landverndar 7. - Reykjavik. (Islandsk, engelsk sammendrag: The mink in Iceland.).
- Statistisk Sentralbyrå. 2003. Jaktstatistikk 2002. - Statistisk Sentralbyrå, Oslo, Kongsvinger. 50 s.
- Stubbe, M. 1975. Der Amerikanische Nerz *Mustela vison* (Schreber, 1777) in der DDR. - Beiträge für Jagd- und Wildforschung 9: 364-386.
- Vedum, T.V. 1985. Forandringer i pattedyrfaunaen i Hurdal kommune. - Fauna 38: 28-29.
- Wildhagen, Aa. 1949. Minken (*Mustela vison* Schreb.) i Norge. - Fauna 2: 107-128.
- Wildhagen, Aa. 1956. Present distribution of North American mink in Norway. - Journal of Mammalogy 37: 116-118.
- Øvrebø, C. 1951: Minkavlén i Norge. - Norges pelsdyrslags jubileumsskrift 1926-1951: 1441-1458.